

А.Ф.БАРАННИК, П.М.ГУДИВОК

КІЛЬЦЕ ПРОЕКТИВНИХ ЦІЛОЧИСЛОВИХ p -АДИЧНИХ
ЗОБРАЖЕНЬ СКІНЧЕННОЇ ГРУПИ

Нехай R - повне дискретно нормоване кільце, R^* - мультиплікативна група кільця R , V - підгрупа групи R^* , $GL(n, R)$ - повна лінійна група степеня n над кільцем R і G - скінченна група порядку $|G|$. $\langle R, V \rangle$ - зображенням групи G називається таке відображення Γ групи G в групу $GL(n, R)$, для якого справедлива рівність

$$\Gamma(a)\Gamma(b) = \lambda_{a,b} \Gamma(ab) \quad (\lambda_{a,b} \in V; a, b \in G). \quad (1)$$

Два $\langle R, V \rangle$ -зображення Γ_1 і Γ_2 групи G називаються R -еквівалентними, якщо існує така матриця $C \in GL(n, R)$ і такі елементи $\alpha_g \in V$ ($g \in G$), що

$$C^{-1}\Gamma_1(g)C = \alpha_g \Gamma_2(g). \quad (2)$$

Якщо $V = \langle 1 \rangle$, то, очевидно, $\langle R, V \rangle$ -зображення групи G буде звичайним (лінійним) R -зображенням цієї групи. Із (1) одержуємо, що

$$\lambda_{a,bc} \lambda_{b,c} = \lambda_{ab,c} \lambda_{a,b} \quad (a, b, c \in G). \quad (3)$$

Система елементів $\langle \lambda_{a,b} | \lambda_{a,b} \in V; a, b \in G \rangle$, що задовольняють умову (3), називається системою V -факторів групи G . Системи V -факторів $\langle \lambda_{a,b} \rangle$ і $\langle \lambda'_{a,b} \rangle$ називаються еквівалентними, якщо існує така множина елементів $\langle \alpha_g | \alpha_g \in V, g \in G \rangle$, що

$$\lambda'_{a,b} = \alpha_a \alpha_b \alpha_{a,b}^{-1} \lambda_{a,b} \quad (a, b \in G). \quad (4)$$

Клас еквівалентних систем V -факторів групи G , який містить

систему $\{\lambda_{a,b}\}$, будемо позначати через $\{\lambda\}$. Якщо добуток двох класів $\{\lambda\}$ і $\{\mu\}$ визначити за формулою $\{\lambda\}\{\mu\} = \{\lambda\mu\}$, то множина всіх класів еквівалентних систем V -факторів групи G буде абелевою групою. Ця група називається V -мультиплікатором групи G . $\langle R, V \rangle$ -зображення групи G , що задовольняє умову (1), називається проєктивним R -зображенням групи G із системою V -факторів $\lambda = \{\lambda_{a,b}\}$. Очевидно, якщо проєктивні R -зображення Γ_1 і Γ_2 групи G із системами V -факторів λ і μ еквівалентні, то системи V -факторів λ і μ також еквівалентні. Легко бачити, що довільна система V -факторів $\lambda = \{\lambda_{a,b}\}$ групи G еквівалентна нормованій системі V -факторів $\lambda' = \{\lambda'_{a,b}\}$, тобто $\lambda'_{e,a} = \lambda'_{a,e} = 1$ ($a \in G$, e - одиниця групи G). Надалі будемо вважати, що системи V -факторів групи G нормовані.

Позначимо через $G\langle\lambda\rangle = \langle G, R, \lambda \rangle$ схрещене групове кільце групи G і кільця R при системі V -факторів $\lambda = \{\lambda_{a,b}\}$. Очевидно, існує тісний зв'язок між матричними R -зображеннями кільця $G\langle\lambda\rangle$ і проєктивними R -зображеннями групи G із системою V -факторів λ (див. [1]). Означення незвідного і нерозкладного $\langle R, V \rangle$ -зображення групи G подані аналогічно до означень відповідних понять для лінійних R -зображень групи G .

Надалі будемо вважати, що V - група без кручення. Позначимо через $\mathcal{W}$ множину всіх нееквівалентних нерозкладних $\langle R, V \rangle$ -зображень групи G , причому вважатимемо, що всі нерозкладні $\langle R, V \rangle$ -зображення з еквівалентними системами V -факторів входять в $\mathcal{W}$ з однією і тією ж системою факторів.

Нехай $\alpha\langle G, R, V \rangle$ - $\mathbb{Z}$ -модуль з базисом $\langle \Gamma_i \rangle = W$ ($\mathbb{Z}$ - кільце цілих чисел). Введемо в $\alpha\langle G, R, V \rangle$ операцію множення. Нехай $\Gamma_i, \Gamma_j \in W$. Очевидно, відображення

$$\Gamma = \Gamma_i \otimes \Gamma_j: g \rightarrow \Gamma_i(g) \otimes \Gamma_j(g) \quad (g \in G)$$

буде $\langle R, V \rangle$ -зображенням групи G ($\Gamma_i(g) \otimes \Gamma_j(g)$ - тензорний добуток матриць $\Gamma_i(g)$ і $\Gamma_j(g)$). Зображення $\Gamma = \Gamma_i \otimes \Gamma_j$ R -еквівалентне $\langle R, V \rangle$ -зображенню Γ' такого вигляду:

$$\Gamma': g \rightarrow \Gamma'(g) = \text{diag} \{ \Gamma_{r_1}(g), \dots, \Gamma_{r_m}(g) \} \quad (g \in G),$$

де $\Gamma_{r_t} \in W$ ($t=1, \dots, m$). Добуток елементів Γ_i і Γ_j задамо так:

$$\Gamma_i \Gamma_j = \Gamma_{r_1} + \dots + \Gamma_{r_m}. \quad (5)$$

Враховуючи, що для $\langle G, R, \lambda \rangle$ -модулів із скінченними R -базисами справедлива теорема Крулля-Шмідта [2], легко бачити, що означення (5) коректне. Із (5) випливає, що $\alpha\langle G, R, V \rangle$ є комутативним кільцем із одиницею. Алгебру $A_{\mathbb{Q}}\langle G, R, V \rangle = \mathbb{Q} \otimes_{\mathbb{Z}} \alpha\langle G, R, V \rangle$ будемо називати $\mathbb{Q}$ -алгеброю $\langle R, V \rangle$ -зображень групи G ($\mathbb{Q}$ - поле раціональних чисел). Алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle G, R, 1 \rangle = A_{\mathbb{Q}}\langle RG \rangle$ ($V = \{1\}$) вивчалась в [3-9]. У випадку, коли R - кільце характеристики нуль, в [8,9] повністю розв'язана задача про напівпростоту алгебри $A_{\mathbb{Q}}\langle RG \rangle$. Під напівпростим кільцем ми розуміємо таке кільце, у якому радикал Джекобсона дорівнює нулеві.

У данній статті вивчається будова алгебри $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_p, V \rangle$, де $R = \mathbb{Z}_p$ - кільце цілих p -адичних чисел.

Лема 1 (див. [8-9]). Нехай R - повне дискретно нормоване кільце характеристики нуль з полем лишків

характеристики $p > 0$ і H - скінченна p -група порядку $|H| > 1$. Алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle RH \rangle$ напівпроста тоді і тільки тоді, коли виконується одна з таких умов: 1) $|H|=2$; 2) $|H|=p$ і p - простий елемент кільця R .

Наслідок 1. Нехай H - скінченна p -група порядку $|G|$. Алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle H, R, V \rangle$ не дорівнює нулеві.

Лема 2 (див. [8-9]). Нехай G - скінченна група порядку $|G|$. Алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle \mathbb{Z}_p, G \rangle$ напівпроста тоді і тільки тоді, коли оліовська p -підгрупа H групи G має порядок $|H| \leq p$.

Як відомо (див. [10]), $\mathbb{Z}_p^* = T_p \times V_p$, де при $p \neq 2$ T_p - циклічна група порядку $p-1$ і $V_p = \langle \alpha \in \mathbb{Z}_p \mid \alpha \equiv 1 \pmod{p\mathbb{Z}_p} \rangle$, а при $p=2$ T_2 - група порядку 2 і $V_2 = \langle \alpha \in \mathbb{Z}_2 \mid \alpha \equiv 1 \pmod{4\mathbb{Z}_2} \rangle$. Очевидно, V_p - група без кручення. Надалі будемо вважати, що $V = V_p$.

Лема 3. Нехай G - скінченна група порядку $n \geq 1$. Якщо $\langle n, p \rangle = 1$, то кожне $\langle \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ -зображення групи G $\mathbb{Z}_p$ -еквівалентне $\mathbb{Z}_p$ -зображенню групи G .

Доведення. Очевидно, досить довести, що всяка система V_p -факторів $\langle \lambda_{a,b} \rangle$ ($a, b \in G$) групи G еквівалентна одиничній системі факторів. Із [11] випливає, що

$$\lambda_{a,b} = \begin{cases} (1+p)^{r_{a,b}} & \text{при } p \neq 2; \\ 5^{r_{a,b}} & \text{при } p=2 \end{cases} \quad (6)$$

($r_{a,b} \in \mathbb{Z}_p$; $a, b \in G$).

Покладемо

$$\gamma(a) = \prod_{b \in G} \lambda_{a,b}.$$

Тоді з (3) одержуємо, що

$$\lambda_{a,b}^n = \frac{\gamma(a)\gamma(b)}{\gamma(ab)}. \quad (7)$$

З [10] для довільного $a \in G$ існує таке $\beta(a) \in V_p$, що $\beta(a)^n = \gamma(a)$. Звідси і з (7) дістаємо, що

$$(\lambda_{a,b} \beta(ab) \beta(a)^{-1} \beta(b)^{-1})^n = 1.$$

Отже,

$$\lambda_{a,b} = \beta(a) \beta(b) \beta(ab)^{-1}.$$

Це означає (див. [4]), що система факторів $(\lambda_{a,b})$ еквівалентна одиничній системі факторів $(\lambda'_{a,b})$ ($\lambda'_{a,b} = 1$; $a, b \in G$). Лема доведена.

Наслідок 2. Нехай B - скінчення p' -група. Алгебри $A_{\mathbb{Q}}(B, \mathbb{Z}_p, V_p)$ і $A_{\mathbb{Q}}(\mathbb{Z}_p, B)$ ізоморфні.

Лема 4. Нехай $H = \langle a \rangle$ вичерпуються такими зображеннями:

$$\Delta_0: a \rightarrow 1; \quad \Delta_1: a \rightarrow \tilde{\varepsilon}; \quad \Gamma_r: a \rightarrow \tilde{\rho}_r \quad (r=1, \dots, p-1)$$

$$\Gamma_0: a \rightarrow \begin{pmatrix} \tilde{\varepsilon} & \langle 1 \rangle \\ 0 & 1 \end{pmatrix}, \quad \langle 1 \rangle = \begin{pmatrix} 1 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{pmatrix}, \quad (8)$$

де $\varepsilon^p = 1$ ($\varepsilon \neq 1$), ρ_r - корінь полінома $x^p - (1+p)^r$ і $\tilde{\alpha}$ - матриця, що відповідає оператору множення на a в $\mathbb{Z}_p$ -базисі $1, \alpha, \dots, \alpha^{n-1}$ кільця $\mathbb{Z}_p[\alpha]$ (α - корінь деякого незвідного над $\mathbb{Z}_p$ полінома степеня n із одиничними коефіцієнтами при старшому члені). Позначимо через $\bar{\Gamma}$ $\mathbb{Z}_p$ -зображення групи $H = \langle a \rangle$ ($\bar{\mathbb{Z}}_p = \mathbb{Z}_p / p\mathbb{Z}_p$), одержане з $(\mathbb{Z}_p, V_p)$ -зображення $\Gamma: a \rightarrow \Gamma(a)$ зведенням елементів матриці $\Gamma(a)$ за модулем $p\mathbb{Z}_p$. Легко показати, що з точністю до $\mathbb{Z}_p$ -еквівалентності виконуються такі формули:

$$\bar{\Delta}_1: a \rightarrow I_{p-1}; \quad \bar{\Gamma}_r: a \rightarrow I_p \quad (r=0, 1, \dots, p-1),$$

де I_j - жорданова $j \times j$ -клітка з одиницями на головній

діагоналі. Із [8] і [9] випливає, що

$$\Delta_1 \otimes \Delta_1 = \Delta_0 + (p-2)\Gamma_0, \quad \Delta_1 \otimes \Gamma_0, \quad \Delta_1 \otimes \Gamma_0 = (p-1)\Gamma_0, \quad \Gamma_0 \otimes \Gamma_0 = p\Gamma_0.$$

Звідси неважко одержати, що

$$\begin{aligned} \Delta_1 \otimes \Delta_1 &= \Delta_0 + (p-2)\Gamma_0, \quad \Delta_1 \otimes \Gamma_r = (p-1)\Gamma_r \quad (r=0,1,\dots,p-1), \\ \Gamma_i \otimes \Gamma_j &= p\Gamma_{i+j} \quad (i+j \leq p-1), \quad \Gamma_r \otimes \Gamma_s = p\Gamma_{r+s-p} \quad (r+s \geq p). \end{aligned} \quad (9)$$

Покажемо, що кільце $\alpha\langle H, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ не містить ненульові нільпотентні елементи. Нехай $y^2=0$, де

$$\begin{aligned} y &= n_0 \Delta_0 + n_1 \Delta_1 + m_0 \Gamma_0 + m_1 \Gamma_1 + \dots + m_{p-1} \Gamma_{p-1} \\ (n_i \in \mathbb{Z}; \quad i=0,1; \quad m_j \in \mathbb{Z}; \quad j=0,1,\dots,p-1). \end{aligned}$$

Тоді з (9) дістаємо, що $n_0 = n_1 = 0$ і $m_j \equiv 0 \pmod{2}$. А це означає, що $y=0$. Та ким чином, при $p \neq 2$ алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle H, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ є напівпростою.

Нехай далі $p=2$. Всі нееквівалентні нерозкладні $\langle \mathbb{Z}_2, V_2 \rangle$ -зображення групи $H = \langle \alpha \rangle$ ($\alpha^2=1$) мають такий вигляд (див. [1]):

$$\begin{aligned} \Delta_1: \alpha &\rightarrow 1; \quad \Delta_0: \alpha \rightarrow -1; \quad \Delta_1: \alpha \rightarrow \begin{pmatrix} -1 & 1 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}; \\ \Delta_2: \alpha &\rightarrow \begin{pmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{pmatrix}; \quad \Delta_3: \alpha \rightarrow \begin{pmatrix} 1 & 2 \\ 2 & -1 \end{pmatrix}. \end{aligned} \quad (10)$$

Легко бачити, що

$$\begin{aligned} \Delta_0 \otimes \Delta_i &= \Delta_i \quad (i=1,2,3); \quad \Delta_1 \otimes \Delta_j = 2\Delta_2 \quad (j=2,3); \\ \Delta_2 \otimes \Delta_j &= 2\Delta_1 \quad (j=2,3); \quad \Delta_3 \otimes \Delta_3 = 2(\Delta_1 + \Delta_0). \end{aligned} \quad (11)$$

На основі цих формул неважко показати, що алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle H, \mathbb{Z}_2, V_2 \rangle$ є напівпростою. Лема доведена.

Теорема 1. Нехай G - скінченна група з нормальною силовською p -підгрупою H . Алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle = \mathbb{Q} \otimes_{\mathbb{Z}} \alpha\langle G, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$

є напівпростою тоді і тільки тоді, коли H - група порядку $|H| \leq p$.

Доведення. Із лем 1-4 випливає, що теорему досить довести у випадку, коли $H = \langle \alpha \rangle$ - циклічна група порядку p . Нехай M - V_p -мультиплікатор групи G , $G(\lambda) = \langle G, Z_p, \lambda \rangle$ - схрещене групове кільце групи G і кільця Z_p при системі факторів $\lambda = (\lambda_{a,b})$ ($\lambda_{a,b} \in V_p$; $a, b \in G$) і $H(\lambda) = \text{res}_H G(\lambda) = \langle H, Z_p, \lambda \rangle$. Припустимо, що $H(\lambda) \cong Z_p H$ для довільного $(\lambda) \in M$. Тоді з леми 3 дістанемо $\langle G, Z_p, \lambda \rangle \cong Z_p G$ для довільного $(\lambda) \in M$ ($Z_p G$ - групове кільце групи G над кільцем Z_p). Отже, $A_{\mathbb{Q}} \langle G, Z_p, V_p \rangle \cong A_{\mathbb{Q}} \langle Z_p G \rangle$. Тепер, приймаючи до уваги лему 2, одержуємо, що алгебра $A_{\mathbb{Q}} \langle G, Z_p, V_p \rangle$ є напівпростою.

Далі нехай існує такий елемент $(\lambda) \in M$, що $H(\lambda) \not\cong Z_p H$. Покажемо, що тоді $G = H * B$, де B - деяка p' -підгрупа групи G . При $p=2$ це твердження очевидне. Через це надалі будемо вважати, що $p \neq 2$. Легко бачити, що в $H(\lambda)$ реалізується $\langle Z_p, V_p \rangle$ -зображення $\Delta : a \rightarrow \Delta(a)$ групи $H = \langle \alpha \rangle$, що задовольняє умову

$$\Delta(\alpha)^p = (1+p)^r E \quad (1 \leq r < p) \quad (12)$$

(E - одинична матриця). Оскільки $H(\lambda) = \text{res}_H G(\lambda)$, зображення Δ продовжується до деякого $\langle Z_p, V_p \rangle$ -зображення Γ групи G . Очевидно, що $\varrho^{-1} \alpha \varrho = \alpha^{t \varrho}$ ($1 \leq t \varrho < p$) для довільного $\varrho \in G$. Звідси і з (1) дістаємо, що

$$\Gamma(\varrho)^{-1} \Gamma(\alpha) \Gamma(\varrho) = \gamma_{\alpha, \varrho} \Gamma(\alpha)^{t \varrho} \quad (\gamma_{\alpha, \varrho} \in V_p).$$

Із (12) і (13) випливає, що

$$(1+p)^r = \gamma_{\alpha, \varrho}^p (1+p)^r {}^{t \varrho},$$

тобто

$$(1+p)^{r(a-tg)} = \gamma_{a,g}^p.$$

Ця рівність можлива тільки тоді, коли $tg=1$ для довільного $g \in G$ (див. [10-11]). Це означає, що $G=H \times B$. Тепер неважко показати, що

$$G\langle \lambda \rangle \cong H\langle \lambda \rangle \otimes_{\mathbb{Z}_p} \mathbb{Z}_p B.$$

Всі нерозкладні $\mathbb{Z}_p G$ -модулі зі скінченними $\mathbb{Z}_p$ -базисами описані в [8]. Неважко довести, що якщо $G\langle \lambda \rangle \cong \mathbb{Z}_p G$, то при $p \neq 2$ всі неізоморфні нерозкладні $G\langle \lambda \rangle$ -модулі (зі скінченними $\mathbb{Z}_p$ -базисами) вичерпуються такими модулями:

$$H\langle \lambda \rangle \# N_i \quad (i=1, \dots, s), \quad (14)$$

де $N_1, \dots, N_s$ - всі неізоморфні нерозкладні $\mathbb{Z}_p B$ -модулі ($L \# N$ - зовнішній тензорний добуток $H\langle \lambda \rangle$ -модуля L і $\mathbb{Z}_p B$ -модуля N).

При $p \neq 2$ відображення $f: \Gamma \rightarrow \Gamma \otimes \Gamma$ визначає гомоморфізм алгебри $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ в алгебру $\mathbb{Q}M \otimes_{\mathbb{Q}} A_{\mathbb{Q}}\langle \mathbb{Z}_p G \rangle$, де $\mathbb{Z}_p = \mathbb{Z}_p / p\mathbb{Z}_p$, $\mathbb{Q}M$ - групова алгебра скінченної абелевої групи M над полем $\mathbb{Q}$, Γ - $\langle \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ -зображення групи G і Γ - $\mathbb{Z}_p$ -зображення групи G , одержане приведенням елементів матриць $\Gamma(g)$ ($g \in G$) за модулем $p\mathbb{Z}_p$. Із опису нерозкладних $G\langle \lambda \rangle$ -модулів (див. [8] і (14)) випливає, що f є мономорфним відображенням алгебри $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ в алгебру $\Lambda = \mathbb{Q}M \otimes_{\mathbb{Q}} A_{\mathbb{Q}}\langle \mathbb{Z}_p G \rangle$. Оскільки $\mathbb{Q}M$ - сепарабельна алгебра, а $A_{\mathbb{Q}}\langle \mathbb{Z}_p G \rangle$ - напів проста алгебра (див. [12]), то алгебра Λ є напів простою. Отже, алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ також напів проста при $p \neq 2$.

Нехай $H = \langle a \rangle$ - група порядку 2. Тоді $G = H \times B$, де B - деяка група непарного порядку. З теореми Райнера-Цассенхауза [13]

алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_2, V_2 \rangle$ ізоморфно вкладается в алгебру $A\langle G, R_2, V_2 \rangle$, де $R_2 = \mathbb{Z}_2[\theta]$ ($\theta^2=1, \theta \neq 1$). Із [1] виходить, що всі нееквівалентні нерозкладні $\langle R_2, V_2 \rangle$ -зображення групи H вичерпуються зображеннями (10). Отже,

$$A_{\mathbb{Q}}\langle H, R_2, V_2 \rangle \cong A_{\mathbb{Q}}\langle H, \mathbb{Z}_2, V_2 \rangle.$$

Неважко перевірити, що кожний нерозкладний $\langle G, R_2, \lambda \rangle$ -модуль має вигляд $L \# N$, де L - нерозкладний $\langle H, R_2, \lambda \rangle$ -модуль, а N - нерозкладний $R_2 B$ -модуль ($\langle H, R_2, \lambda \rangle = \text{res}_H \langle G, R_2, \lambda \rangle$). Звідси і з леми 3 дістаємо

$$A_{\mathbb{Q}}\langle G, R_2, V_2 \rangle \cong A_{\mathbb{Q}}\langle H, R_2, V_2 \rangle \otimes_{\mathbb{Q}} A_{\mathbb{Q}}\langle R_2 B \rangle. \quad (16)$$

Опираючись на формули (11), можна показати, що

$$A_{\mathbb{Q}}\langle H, \mathbb{Z}_2, V_2 \rangle \cong \mathbb{Q} \otimes \mathbb{Q} \otimes \mathbb{Q} \otimes \mathbb{Q} \otimes \mathbb{Q}. \quad (17)$$

Тепер із формул (15)-(17) і напівпростоти алгебри $A_{\mathbb{Q}}\langle R_2 B \rangle$ (див. [9]) одержуємо, що алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle G, R_2, V_2 \rangle$ є напівпростою. Тоді алгебра $A_{\mathbb{Q}}\langle G, \mathbb{Z}_2, V_2 \rangle$ також буде напівпростою. Теорема доведена.

Зауваження 1. Як відомо (див. [1]), число нееквівалентних нерозкладних $\langle \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ -зображень p -групи H порядку $|H| < \infty$ є скінченним тоді і тільки тоді, коли H - циклічна група порядку p^r ($r \leq 2$). Використовуючи описані в [1] нерозкладні $\langle \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ -зображення циклічної групи H порядку p^2 , неважко довести, що при $p \neq 2$ радикали Джекобсона алгебр $A_{\mathbb{Q}}\langle H_p, \mathbb{Z}_p, V_p \rangle$ і $A_{\mathbb{Q}}\langle \mathbb{Z}_p H_p \rangle$ збігаються. Однак це твердження несправедливе при $p=2$.

Радикал Джекобсона алгебри $A_{\mathbb{Q}}\langle \mathbb{Z}_p H_p \rangle$ описано в [5].

Зауваження 2. Нехай V - довільна підгрупа групи $\mathbb{Z}_p^*$. Можна показати, що вивчення $\langle \mathbb{Z}_p, V \rangle$ -зображень скінченної

групи G зводиться до вивчення $(\mathbb{Z}_p, V_p)$ -зображень деякої скінченної групи G .

Список літератури

1. Баранник Л.Ф., Гудивок П.М. Проективные представления конечных групп над числовыми кольцами // Математический сборник. - 1970. - Е.82, №3. - С. 423-443.
2. Борович З.И., Фаддеев Д.К. Теория гомологий в группах // Востн. Ленингр. ун-та. - 1959. - №7. - С. 72-87.
3. Reiner I. The integral representation ring of a finite group // Michigan Mat. J. - 1965. - Vol.12. - P.11-22.
4. Reiner I. Integral representation algebras // Trans. Am. Math. Soc. - 1966. - Vol.124. - P. 111-121.
5. Рудько В.П. Про тензорну алгебру цілочислових зображень циклічної групи порядку p^2 // Доп. АН УРСР. - 1967. - №1. - С.35-39.
6. Conlon S.B. Relative components of representations // J. of Algebra. - 1968. - Vol.8. - P. 478-501.
7. Zemanek J.R. Nilpotent elements in representation rings // J. of Algebra. - 1971. - Vol.19. - P. 453-469.
8. Гудивок П.М., Рудько В.П. Об алгебрах модулярных и целочисленных представлений конечных групп // Изв. АН СССР. Сер. математическая. - 1973. - Т.37, №5. - С.963-987.
9. Гудивок П.М., Рудько В.П. Тензорные произведения представлений конечных групп. - Ужгород, 1985. - 120 с.
10. Борович З.И., Шафаревич И.Р. Теория чисел. - М.: Наука, 1985. - 503 с.
11. Hasse H. Zahlentheorie. - Berlin. Acad. Verlag, 1963. - 611 S.
12. Green J.A. A transfer theorem for modular

representation //J. of Algebra.- 1964.- Vol.1.- P
73-84.

13. Reiner I., Zassenhaus H. Equivalence of representations
under extensions of local group rings //Ill. J. Math.-
1961.- Vol.5.- P. 409-411.